

VERA ALBRECHTOVA:

Kako je Barica prevarala čarovnico.

Barica je bila majhna, uboga deklica. Imela je le staro mamico, a ko ji je še ta umrla, je ostala sama s svojo mačko Mehkodlačko v tesni, napol podrti kolibici kraj gozda, odkoder je držalo devetero potov na devetero strani sveta. Ko je stala na razpotju s svojo muco in premišljevala, kateri utegne biti zanjo pač najsrečnejši, skoči iz grmovja mlad zajček preko ceste, pa se ujame v past, ki je bila ob parobku gozda zanj nastavljena. »O jojmenel!« je zakričal, pa ni nikakor mogel izvleči svoje tačke in je milo jokal in stokal. Barica stopi bliže, mu odpre past, zaveže krvavo nogo in reče: »Le beži, le teci, pa mi reci, katera pot bo zame najboljša?« In zajček je dejal: »Na vse strani se obrni, pa se kmalu povrni,« in je izvlekel iz svoje malhe star zajčji kožuh, dejal je, da je v njem tičal že njegov praded, in ji naročil: »Ureži si kučmo pokrivačko in če boš hotela biti nevidna, daj si jo na glavo in rešena boš.« To rekši, se ji zahvali za pomoč, pa hajdi svojo pot. Barica je pobrala zajčev kožušček in je šla dalje po beli stezici s svojo mačko Mehkodlačko.

Ko ti hodi že dobro uro, zapazi v drugi zanki lisičko Košatko, vso krvavo in upehano, in stopi bliže, da ji pomore. Lisica pa se ji globoko prikloni in ji zopet izroči v zahvalo dolg lisičji rep, bil je ponos njene stare tetke Putkokrade, in ji reče: »Le vzemi ga v plačilo! Služil ti bo dobro. Kadar z njim zamahneš, priveslaš zdajci po zraku, kamor ti drago.« Barica vzame še lisičji rep, se lepo zahvali in gre dalje...

Dospevši v temen gozd, začuje milo stokanje jelena, ki se je oplel med vejevje in ni mogel dalje. Tudi njemu pomore Barica in jelen ji da v spomin krasen rog ter ji naroči: »Vzemi ga v zahvalo! Kadar zatrobiš nanj, ti priteče na pomoč toliko oboroženih palčkov, da bodo vso zemljo pokrili kot roj zelenih kobilic.« Barica vzame še rog, ga skrbno shrani in se odpravi s svojo mačko Mehkodlačko naprej.

Ali noč ju prehití v gozdu in nista vedeli ne naprej ne nazaj. Zdajci zapazi v neki globoki votlini medlo zeleno lučko, ojunači se in stopi bliže. Nalahko potrka na skalna vrata, kar se oglasi zadirčen las: »Le naprej, le naprej, božja stvarca!« In v starih copatah, velikih kot čoln, je pridrsala čarovnica, grda kot sodni dan. Sredi čela je imela eno samo zeleno oko, na rokah pa dolge kremplje; v ustih sta ji tičala dva slonova zoba in namesto las ji je poganjalo ptičje perje na glavi. Barica se je izprva silno prestrašila, pa ker je znala starka tako lepo govoriti, ji je kmalu ogrela srce in jo zvabila s seboj v votlino.

Na koncu votline je imela strašansko veliko peč in v kotu so bile prislone vilice, velike kot gnojne vile, in nož, da bi z njim rezal skale. Žlica je bila velika za lopar in skleda globoka kot vodnjak. Kraj peči pa je zapazila Barica kup človeških lobanj in na ražnju se je cvrlo nekaj povsem človeku podobnega.

Zdajci je obšla Barico strašna groza. Pograbila je muco in plasila z njo k vhodu, toda vrata so bila zabita in težka kamenita skala ji je zapirala pot.

»Joj, izgubljena sem! Še mene pojé ta strašna pošast, na ražnju me ocvre, kot je vse druge nesrečnike.« tako je tarnala, ko je začula čarovnico, kako je začela brusiti velikanski nož, da jo zakolje.

Kar se domisli zajčje kože, ovije si jo okrog glave, vzame muco v naročje in — ni je bilo. Čarovnica je vihala nos in kričala: »Kje si, kje si, da te pojem? Tvoje meso duham, ali ne vidi te moje čarobno

oko.« Iskala in brskala je po vseh kotih, a najti je ni mogla. Že se raztogoti ter jame vihteti velikanski nož: »Nasadila me bo,« se prestraši Barica ter poyleče izza predpasnika lisičji rep, zamahne z njim po zraku in smuk! — že je bila iz luknje visoko nad smrekami, pod jasnim, zvezdnatim nebom. »Ušla mi je, pretkanka,« je zarenčala čarovnica, zajahala čarobno metlo in hajdi za njo, da je piskalo v zraku, kot bi kdo veje lomil...

A že ji je bila za petami. Barica pa ne pomišlja dolgo. Spusti se na prostran travnik in zapiska na piščal, ki ji jo je bil izročil jeler. Zdajci se dvigne izza vsake bilke malček-palček in kmalu jih je bilo toliko, da je kar vsa zemlja mrgolela. Barica jih milo prosi pomoči in ko se zlobna čarovnica vrže iz visoke višave na zemljo, da bi Barico ugrabila, zleze nanjo toliko palčkov kot mravelj in ji zveže roke in noge, prav kot bi jo v pajčevino povili. Čarovnica je kričala in vpila, a bolj ko je vpila, bolj so ji natvezali niti, da se več ganiti ni mogla. »Kaj bi z njo?« so ugibali palčki, a Barica je pogodila pravo.

Zavesljala je z lisičjim repom po zraku in kmalu so se dvignili vsi s čarovnico vred. Splavali so nad visoke hrastove vrhe in naprej, naprej, proti Gorjancem tja do mōrske gladine. Ko so bili prav nad sredino morja — čof, so spustili čarovnico v vodo, sami pa so se kar vrnili domov, kjer so palčki izvolili Barico, da jim je kraljevala, in mačko Mehkodlačko, da jim je lovila miši, ki so jim že od nekdaj pod zemljo podirale njihove temne gradove.

BUC:

Če se zemlja ujezi.

(Pogovor o vulkanih.)

si veste, kajne, da imajo parni stroji na kotlih varnostne zaklopnice, ki se odpirajo in spuščajo paro, kadar je postala napetost v kotlu prevelika. Te varnostne zaklopnice preprečujejo, da bi se kotel razpočil, in povedo stroj nemu mojstru ali vlakovodji, da se je razvila v kotlu velika, prevelika množina pare.

Prav take varnostne zaklopnice ima naša zemlja, ki vsebuje v svoji notranjščini, pod ohlajeno zemeljsko skorjo tekoče kovine, žareče kamenje in pline, ki se vedno gibljejo sem in tja in nikoli ne mirujejo.

Trda zemeljska skorja pa zadržuje vse te ognjene, žareče snovi. Včasih pa se vendar posreči podzemeljskim silam, da se iztrgajo iz objema zemlje in bruhnejo z vso močjo na dan. Žareče, tekoče kamenje (lava) se nagromadi globoko v zemlji in udari z velikansko silo proti površju, predere zemeljsko skorjo in teče v gostih potokih v dolino, uničujoč vse, kar pride v njegovo območje. Cvetočii sadni vrtovi, vinogradi izginejo pod njegovim uničujočim žarom; vasi in mesta se spremene v pogorišča in razvaline, celo železni mostovi se raztopijo v grozni vročini, kakor bi bili zgrajeni iz ledu.

Toda to še ni vse. Obenem z lavo puhtijo iz žrela tudi oblaki pepela, pomešani s škodljivimi plini, in vsenaokoli leti kamenje vseh velikosti (vulkan Kotopari v Južni Ameriki je izvrgel pri izbruhu 200.000 kg težko skalo skoraj 16 km daleč). Pred potoki lave se ljudje lahko rešijo, ker so ti potoki ozki in se pomikajo le s hitrostjo pešca. Gorje jim pa, če jih objamejo žareči oblaki in pepelnati dež. S skrivnostno težko silo prasketa ta dež na pokrajino in uniči brez usmiljenja vsako življenje.

Če se je enkrat taka varnostna zaklopka odprla, uporabljajo žareče snovi v notranjščini zemlje vedno in vedno le to odprtino. Pepel in kamenje se uleže okoli lijakastega žrela, nastal je — vulkan.

Na naši zemlji imamo danes preko 400 delujočih vulkanov, od teh jih leži 80 pod morjem. Ne smemo pa misliti, da neprestano bruhajo lavo in pepel. Delujejo le v krajših ali daljših časovnih presledkih. Stromboli (vulkan severne Sicilije) bruha žlindro v presledkih 10 do 45 minut. Izbruhi Vezuva in Etna se vrstijo v presledku nekaj let. Vulkan, recimo, lahko miruje tisoč let in še več ter velja splošno že za ugaslega; nenadoma, popolnoma nepričakovano pa prične zopet rohneti. Joj, joj!

Najstrašnejši izbruh, kar ga pozna svetovna zgodovina, je bil leta 1883. Eksplozija vulkana Krakataua na istoimenskem otoku (med Sumatro in Javo) je bila tako silovita, da je odneslo polovico suhe zemlje v morje, na katerem